

Z Etické komise ČMPS

Etická komise pravidelně informuje ve Zpravodaji ČMPS o své činnosti. Tyto zprávy jsou současně dostupné na webu v oddílu *Pro veřejnost*.

Letos v červnu končí prodloužený mandát třem kolegyním, **opět tedy prosíme o nominace**. Jak již bylo několikrát zmiňováno, práce v EK umožňuje seznámit se s různými problémy psychologické praxe, je to příležitost k růstu v profesi. Připomínáme, že členové EK jsou zproštěni členského poplatku v ČMPS a že cestovní náklady spojené s účastí na jednáních jsou propláceny. Většina agendy se děje korespondenčně, členové obvykle řeší 1-2 podání ročně v roli zpravodajů a vyjadřují se k řešení stížností a podnětů, které řeší ostatní členové EK.

Návrhy členů etické komise ČMPS lze zasílat na e-mail. cmps@ecn.cz nebo pomocí formuláře na webu ČMPS v sekci Novinky.

Níže uvádíme anonymizovaný výstup z již uzavřené stížnosti.

Stížnost na porušení Etického kodexu psychologické profese – anonymizovaná zpráva pro Zpravodaj ČMPS

I. Souvislosti stížnosti: Pedagog¹ vydal v kontextu opatrovnického sporu zprávu z vyšetření vztahu dítěte k jednomu z rodičů

- Pedagog vykonává soukromou praxi na základě živnostenského oprávnění na „psychologické poradenství a diagnostiku“. Svoji praxi označuje jako „pedagogicko-psychologické poradenství“. Je absolventem jednoho z akreditovaných kursů na užití projektivních metod při diagnostice a terapii dětí.
- Na jeho soukromou praxi se v kontextu opatrovnického sporu obrátil rodič se žádostí o posouzení svého vztahu s dítětem.
- Pedagog posoudil tento vztah s využitím projektivní metody, k jejímuž užití je oprávněný.
- Z vyšetření vydal zprávu, která vyzdvihovala kvalitu vztahu tohoto rodiče s dítětem a zdůvodňovala nezbytnost rozšíření kontaktu tohoto rodiče s dítětem.
- Druhý rodič podal k ČMPS stížnost na pedagoga postup.

II. Věcné jádro stížnosti

¹ Vzhledem k tomu, že dotyčný není absolventem stud. programu Psychologie, je v této anonymizované zprávě pozměněna i jeho profese.

Druhý rodič si stěžoval, že pedagog:

- vydal zprávu z vyšetření dítěte jako psycholog, ač psychologem není;
- provedl vyšetření tendenčně na žádost a za přímou platbu rodiče dítěte;
- nezohlednil přetěžování dítěte psychologickými vyšetřeními, neboť dítě bylo ten samý týden vyšetřeno na žádost OSPOD klinickým psychologem;
- vyšetřoval dítě nešetrnými a nep psychologickými metodami, dítě si nahrával na videozáznam;
- ve zprávě z vyšetření neuvedl výsledky použitých metod;
- o svém postupu stěžujícího si rodiče nijak neinformoval.

III. Stanovisko Etické komise ČMPS

Z pohledu Etické komise ČMPS obsahoval pedagogův postup v kontextu opatrovnického sporu zmiňovaném ve stížnosti několik etických přestoupení. Etická komise se k nim vyjádřila na základě Etického kodexu psychologické profese. Učinila tak proto, že označení „pedagogicko-psychologické poradenství“ nebo živnostenské oprávnění na „psychologické poradenství a diagnostiku“ nedává veřejnosti dostatečné vodítko pro skutečnost, že ten, kdo se v rámci tohoto označení profesně angažuje v oblasti opatrovnického sporu, není psycholog. Kromě toho, etický kodex pro takto zaměřenou pedagogickou činnost v ČR neexistuje.

Etická komise ČMPS ve spolupráci s oběma stranami sporu shledala, že pedagog:

- omezil svoji zodpovědnost na proces vyšetření projektivním testem a nenahlédl možný dopad závěrů, které na tomto základě učinil, včetně závěrů o nepřítomném rodiči;
- zdůrazňoval objektivitu svých pozorování, aniž v rámci opatrovnického sporu nahlédl, že se dostává do pozice obhájce jednoho z rodičů a poradce soudu;
- podkládal svoje argumenty „psychologickou“ popularizující literaturou, aniž rozpoznával kvalitu a kontext uvedených citací.

Přestoupil tím pravidla psychologické etiky. Etická komise ČMPS pedagogovi proto na základě Etického kodexu psychologické profese doporučila, aby:

- se nevyjadřoval o osobách a vztazích, které nemohl vyšetřit, jak je uvedeno v odstavci III.2 Etického kodexu **Zodpovědnost za užití moci** v bodě f):
Nevyjadřuje se o osobě, kterou neměl možnost pozorovat, případně vyšetřit;
- zvýšil náhled na vlastní roli a její hranice v rámci profesionálního vztahu a systémových souvislostí tohoto vztahu, tedy vícestranného smluvního pole, například s oporou v odstavci III. 1 Etického kodexu **Zájmové pole** v bodech: b) *Uvědomuje si, v jakém zájmovém poli se pohybuje, a rozpoznává, kdy je na místě dojednat vícestrannou písemnou smlouvu;* d) *Nahlíží možný střet zájmů a postupuje tak, aby zájmy zpřehlednil a eticky správně se v jejich střetu rozhodl;*

- posílil **osobní způsobilost** pro výkon profese (odstavec II.3 Etického kodexu), zvláště v bodě a): *Usiluje o rozvoj vlastní osobnosti a o prohloubení sebereflexe po celou dobu výkonu praxe;*
- nahlédl meze vlastní **odborné způsobilosti** (odstavec II.2 Etického kodexu), zvláště v bodech: b) *Vykonává jen ty činnosti, k nimž je oprávněn odpovídajícím vysokoškolským a postgraduálním vzděláním a praxí, odborným dohledem a podporou reflexivity; e) Celoživotně se vzdělává a pěstuje dovednost kritické reflexe; f) Postupuje podle zásad praxe podložené důkazy a důkazů podložených praxí a uvědomuje si přednosti i omezení těchto postupů. Pomáhá mu v tom metodologická gramotnost a kritické uvažování.*

Etická komise neshledala, že by se pedagog vydával za psychologa. V soukromé praxi není etickým přestupkem provést vyšetření na žádost a za přímou platbu jednoho z rodičů dítěte; druhý však má být informován. Pedagog spolupracoval s klinickým psychologem, který dítě vyšetřoval. Pedagog se ve vyšetření omezil pouze na projektivní metodu, k níž byl způsobilý. Její výsledky uváděl v podobě popisu pozorovaného, což odpovídalo povaze metody i pedago-gově kompetenci. Na videozáznam nahrával dítě rodič, který žádal o vyšetření. V kontextu opatrovnického sporu nahrával svoji interakci s dítětem na videozáznam opakovaně.

Etická komise ČMPS ocenila, že pedagog čelil stížnosti důstojně a se ctí po celou dobu jejího projednávání (odstavec II.3 **Osobní způsobilost**, bod c) Etického kodexu psychologické profese).

Spolu s tím Etická komise ocenila, že pedagog se osobně dostavil k projednání návrhu stano-viska Etické komise ČMPS a ze stížnosti se učil: uvědomil si i za pomoci supervize, že vyšetřením a zprávou z něj vstoupil do vícestranného smluvního pole, kde měl od počátku respektovat práva obou rodičů vyšetřovaného dítěte; nahlédl též, že upřesněním vlastního pole působnosti, odborné způsobilosti a angažovanosti by mohl posílit vlastní stabilitu a orientaci veřejnosti při využívání jeho služeb.

Anonymizovaný výstup předkládá: Bohumila Baštecká, 8. března 2020